Syyttäjälaitos 27.4.2021 Dnro 057/61/21

Eduskunta
Lakivaliokunta

HE 58/2021 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi Euroopan unionin ja Yhdistyneen kuningaskunnan välisen kauppa- ja yhteistyösopimuksen rikoksen johdosta tapahtuvaa luovuttamista ja rikosrekisteritietojen vaihtamista koskevien määräysten soveltamisesta sekä kansainvälisestä oikeusavusta rikosasioissa annetun lain 24 §:n muuttamisesta

Syyttäjälaitos lausuu tässä asiakirjassa hallituksen esityksestä 58/2021 vp Suomen ja Yhdistyneen Kuningaskunnan (UK) välillä tapahtuvasta kauppa- ja yhteistyösopimukseen (sopimus) perustuvasta *rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta.*

Yleistä

Olemme tietoisia siitä, että hallituksen esitys on jouduttu laatimaan suuressa kiireessä. Valittu voimaansaattamistapa, jota tosin on viime vuosina muutoinkin käytetty, on tällä kertaa kuitenkin tavallistakin hankalampi. Käytännön toimija joutuu voidakseen soveltaa sopimusta perehtymään normaaliin tapaan itse sopimustekstiin niin suomeksi kuin englanniksi, sen soveltamisesta annettuun lakiin ja hallituksen esityksen perusteluihin, mutta tämän lisäksi vielä soveltamaan soveltuvin osin osaa toista instrumenttia koskevaa lakia (EU-luovuttamislaki).

HE:n mukaan Suomen ja UK:n välisessä rikoksentekijän luovuttamismenettelyssä sovelletaan EU-luovuttamislakia tietyin osin ja silloinkin soveltuvin osin sopimuksen rinnalla. Siltä osin ja siten kuin EU-luovuttamislakia lakia sovelletaan, olisi lainsoveltajan kannalta selkeämpää sisällyttää UK-luovuttamislakiin ne EU-luovuttamislain säännökset, joita on tarkoitus soveltaa, ja tehdä niihin sopimuksen edellyttämät muutokset. Lainsoveltaja joutuu nyt kunkin EU-luovuttamislain sovellettavan lainkohdan osalta erikseen pohtimaan, miten lainkohtaa tulisi soveltaa. Lainsoveltaja ei myöskään voi tällöin olla varma, että hänen tulkintansa johtaa oikeaan lopputulokseen.

Lisäksi lainsoveltajan tulee esityksen mukaan vielä huomioida mahdollinen ristiriitaisuus EU-luovuttamislain sovellettaviksi ehdotettujen pykälien ja

sopimuksen välillä ja ristiriidan havaittuaan soveltaa sopimusta.

EU-luovuttamislain soveltaminen, yksittäiset havainnot

Hallituksen esityksessä on valmisteluvaiheessa huomioitu useita syyttäjälaitoksen tekemiä muutosesityksiä. Haluamme kuitenkin kiinnittää huomiota vielä seuraaviin seikkoihin:

Kaksoisrangaistavuus: EU-luovuttamislain sovellettavaksi ehdotetun 2 §:n mukaan luovuttamiseen suostuminen edellyttää, että pidätysmääräyksessä kerrottu teko on rangaistava Suomen lainsäädännön mukaan. Epäselväksi kuitenkin jää, sisältääkö sopimuksen 599 artiklan 3-kohta poikkeuksen tähän periaatteeseen. Lainsoveltajan kannalta ratkaisu on epätyydyttävä. Luovuttamiseen olennaisena osana liittyvästä kaksoisrangaistavuuden edellytyksestä ja sen väistymisestä tulee säätää yksiselitteisesti sopimusta koskevassa laissa.

Suomen ei ole tarkoitusta tehdä ilmoitusta ns. listarikosten osalta. Kun Suomi ei voi luovuttaa kaksoisrangaistavuutta selvittämättä listarikosten osalta, ei ilmeisesti myöskään UK luovuta Suomeen kaksoisrangaistavuuden täyttymättä. Tästä huolimatta esityksessä ehdotetaan sopimuksen rinnalla sovellettavaksi EU-luovuttamislain 53 § 3 momenttia, joka koskee nimenomaisesti ns. listarikoksia. Samaten esitetään sovellettavaksi mainitun pykälän 4 momenttia, joka koskee ns. liitännäisiä rikoksia. Sopimus ei sisällä säännöstä liitännäisistä rikoksista. Esitys ei tältä osin avaudu.

Määräajat: Sopimuksen artiklassa 615 säädetään sovellettavista määräajoista. Artikla on sellaisenaan suoraan sovellettavissa. Hallituksen esityksessä esitetään kuitenkin sen kanssa rinnakkain sovellettavaksi soveltuvin osin määräaikoja koskevia EU-luovuttamislain säännöksiä. Mainittujen säännösten mukaiset määräajat ovat huomattavasti lyhyempiä. Perusteita soveltaa sopimuksessa sanottuja tiukempia määräaikoja ei ole. Ottaen huomioon, ettei Suomen ja UK:n välillä vallitse EU-maailmaan kuuluvaa vastavuoroista tunnustamista tai keskinäistä luottamusta, tulisivat lyhyet kansalliset määräajat osoittautumaan erittäin vaikeiksi noudattaa. Huomioitava on myös, että UK ei oletettavasti tule noudattamaan sopimuksessa säädettyjä lyhyempiä määräaikoja. Epäselväksi jää, katsottaisiinko tässä tilanteessa sopimus ja EU-laki siten ristiriitaisiksi, että määräaikojen osalta kuitenkin voitaisiin noudattaa sopimusta.

Erityissääntö: Artiklassa 619 säädetään tilanteesta, jossa UK:n luovutettavaksi pyytämä henkilö on luovutettu Suomeen muusta maasta. Artikla on suoraan sovellettavissa. Esityksessä ehdotetaan kuitenkin, että sopimuksen rinnalla sovellettaisiin EU-luovuttamislain 64 §:ää. Mainitun pykälän soveltaminen ei tuo lisäarvoa, ottaen erityisesti huomioon, ettei siitä selviä, mikä missäkin

tapauksessa on toimivaltainen viranomainen.

Kauttakuljetus: Artikla 623 koskee kauttakuljetusta. Sopimuksen ohella on esitetty sovellettavaksi mm. EU-luovuttamislain 69 §:ää. Mainitun pykälän 2 ja 3 momentti eivät ole sovellettavissa, koska ne koskevat vain Suomen kansalaisia ja viittaus näihin tulee poistaa lakitekstistä.

Luovuttaminen vankeusrangaistuksen suorittamista varten: Esityksessä on ehdotettu sovellettavaksi EU-luovuttamislain 53 §:ää. Mainitun lainkohdan 2 momentissa säädetään Suomen antamasta pidätysmääräyksestä vapausrangaistuksen täytäntöönpanoa varten. Momentti rajoittaa mahdollisuuden pyytää luovuttamista vain tilanteeseen, jossa tuomio on annettu Suomessa. Tämä estäisi esim. UK:ssa annetun ja Suomeen täytäntöönpantavaksi siirretyn tuomion perusteella luovuttamisen pyytämistä UK:sta (tai muualtakaan). Esityksessä tulisi selventää, rajoittaako viittaus EU-luovuttamislakiin suomalaisen syyttäjän mahdollisuutta kyseisessä tilanteessa pyytää luovuttamista UK:sta, vai sovelletaanko sopimuksen määräyksiä tässä ristiriitatilanteessa.

Kustannukset: Artiklassa 628 säädetään kustannuksista riittävällä tarkkuudella. EU-luovuttamislain 68 §:ää ei ole tarpeen soveltaa.

Taloudelliset vaikutukset: Esityksellä ei ole arvioitu olevan merkittäviä kustannusvaikutuksia toimivaltaisten viranomaisten hallinnonalalle. Yksittäisenä asiana näin lieneekin, joskin nyt ehdotettu ratkaisu on syyttäjän kannalta poikkeuksellisen työläs. Syyttäjälaitoksen kannalta ongelmallista on, että säännönmukaisesti uusien instrumenttien myötä syyttäjille tulee lisää töitä, jotka instrumenttikohtaisesti eivät ehkä vaikuta merkittävästi työmäärään, mutta yhteen laskettuna kylläkin.

Valtakunnansyyttäjä Raija Toiviainen

Valtionsyyttäjä Tuuli Eerolainen